

КОМИСИЯ ЗА ПУБЛИЧЕН НАДЗОР НАД РЕГИСТРИРАНИТЕ ОДИТОРИ

ул. “Сердика” № 22, 1000 София, тел: 9835539; факс: 9831385
e-mail: office@cposa.bg

О Т Ч Е Т

ЗА ДЕЙНОСТТА НА КОМИСИЯТА ЗА ПУБЛИЧЕН НАДЗОР НАД РЕГИСТРИРАНИТЕ ОДИТОРИ ПРЕЗ 2009 ГОДИНА

София, 2010 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение – 5 стр.

I. Надзорна дейност – 6 стр.

1. Надзор над дейността на Института на дипломираните експерт-счетоводители
2. Контрол на качеството на дейността на регистрираните одитори
3. Международно сътрудничество
4. Публичност и прозрачност на дейността

II. Институционално изграждане и административен капацитет – 20 стр.

1. Организационна структура
2. Човешки ресурси
3. Финансово и информационно осигуряване

III. Приоритети в дейността на комисията за периода 2010 – 2012 г. – 22 стр.

IV. Предложения за промени в ЗНФО – 23 стр.

V. Приложения – 25 стр.

1. Утвърдените правила и методики, свързани с дейността на регистрираните одитори
2. Приетите вътрешно-нормативни документи
3. Органограма
4. Изпълнение на бюджета за 2009 година
5. Списък на използваните съкращения

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

Съгласно чл. 35 д, ал. 2, т.10 от Закона за независимия финансов одит ви представям годишния отчет за дейността на Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори.

Изминалата 2009 г. беше първата пълна година от функционирането на комисията и, естествено, основен приоритет на дейността беше нейното институционално изграждане. Комисията започна своята дейност с разработката и приемането на вътрешните нормативни документи и осигуряването на необходимата материална база, подбора и обучението на служителите. Създадената ефективна вътрешна организация позволи в кратки срокове да започне работата по основните приоритети на надзорната дейност на комисията.

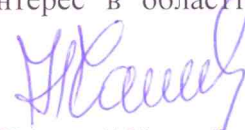
Приета беше годишна програма за дейността на комисията. През втората половина на 2009 г. инспекторите на комисията, съвместно с контролорите на Института на дипломираните експерт-счетоводители, последователно изпълняваха приетата годишна програма за контрол на качеството на одиторските услуги, която обхваща дейността на 216 одитори и одиторски предприятия за периода юни 2008 г. – май 2009 г. Най-важното за нас бе да обобщим резултатите и оценим нивото на качеството на предлаганите одиторски услуги у нас.

От декември 2008 г. Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори е член на Европейската група на органите за публичен надзор над одиторите, а от септември 2009 г. - и на Международния форум на независимите одитни регулатори. Това допринася за увеличаване на познанията за добрите практики в работата на независимите одитни регулатори и за бързото интегриране на комисията в европейската система на органите за публичен надзор над одиторите.

Добрият старт през тази първа година ни дава основание да заявим, че комисията вече има необходимия базисен административен капацитет за изпълнение на задачите, възложени със Закона за независимия финансов одит.

Основните приоритети на комисията през 2010 г. са свързани с прилагане изискванията на Директива 2006/43/ЕО относно спазването на одиторските стандарти и етичния кодекс на одиторите, съблюдаване на изискванията за обществена информираност за качеството на одиторските услуги. Целта е да се повиши доверието в информацията, която съдържат годишните финансови отчети, особено сега в условията на международна финансова криза.

Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори ще продължи да работи за създаване на необходимия капацитет от професионално подготвени кадри и при финансова възможност ще засили международното сътрудничество за обмяна на опит, проучване и внедряване на добри практики. Целта е усъвършенстване на работния процес за по-ефективно използване на човешките и финансовите ресурси в защита на обществения интерес в областта на независимия финансов одит.

д-р Николай Чаталбашев
председател на КПНРО

Първо заседание на Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори на 25.11.2008 г. председателят д-р Николай Чаталбашев (в средата) и членовете (отляво надясно) Стоян Малков, Христина Симеонова, д-р Цветан Манчев, д-р Христо Маврудиев, доц. д-р Огнян Симеонов и проф. д-р Христина Вучева

Въведение

Публичният надзор над дейността на регистрираните одитори се осъществява в съответствие с изискванията на Директива 2006/43/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 17 май 2006 г. относно задължителния одит на годишните финансови отчети и консолидираните финансови отчети.

Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори се създаде с промените в Закона за независимия финансов одит (ЗНФО), приети от Народното събрание през юли 2008 г. (ДВ, бр. 67 от 29 юли 2008 г.)

Комисията е независим орган, юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище в София, чиито функции са регламентирани в ЗНФО и с Правилника за дейността ѝ (ДВ, бр. 1 от 6 януари 2009 г.).

Комисията носи отговорност за надзора над:

- придобиването на правоспособност и регистрирането на одиторите, включително на одитори и одиторски предприятия от други държави - членки на Европейския съюз, както и от трети държави при определени условия, и отнемането на правоспособността за практикуването на одиторска дейност;
- приемането и спазването на стандарти за професионална етика, вътрешен контрол на качеството в одиторските предприятия при извършването на одита;
- продължаващото обучение на одиторите, системата за гарантиране на качеството на одитите, за разследване и налагане на наказания в определени от закона случаи.

Комисията осъществява надзор върху дейността на Института на дипломираните експерт-счетоводители и на регистрираните одитори, като:

- утвърждава правилата и процедурите за извършване на проверки за качеството на дейността на регистрираните одитори, както и лицата, които участват в проверките;
- утвърждава средствата за финансиране на системата за контрол на качеството и годишния план за извършване на проверките;
- утвърждава съдържанието, организацията, реда и начина за провеждане на изпитите на кандидатите за дипломирани експерт-счетоводители пред ИДЕС, както и правилата за провеждане на непрекъснато обучение на дипломираните експерт-счетоводители;
- приема докладите за резултатите от извършените проверки на дейността на регистрираните одитори и оценява тези резултати по приети от нея критерии;
- провежда разследвания при получени сигнали и предложения от заинтересовани лица за предполагаеми нарушения, както и в други случаи по своя преценка;
- въз основа на резултатите от извършените проверки и разследвания дава задължителни предписания на регистрираните одитори и може да предприеме мерки срещу тях;
- налага наказания в определените от закона случаи.

Комисията отговаря за изграждането и ефективното функциониране на системата за контрол на качеството над дейността на регистрираните одитори. Целта е да се поддържа професионализма на регистрираните одитори и висока степен на обществено доверие, да се гарантира упражняването на независимата одиторска професия от регистрираните одитори в интерес на обществото.

Всички регистрирани одитори, одитори и одиторски предприятия от държави - членки на ЕС, и от трети страни, които са регистрирани от ИДЕС, са обект на контрол на качеството на дейността им.

Комисията си сътрудничи със съответните компетентни органи на други държави - членки на Европейския съюз, както и с компетентните органи на трети държави, с цел осъществяване на правомощията им в областта на публичния надзор над регистрираните одитори.

Комисията е компетентният орган за сътрудничество и за получаване и предоставяне на информация на компетентните органи за публичен надзор над одиторите и одиторските предприятия на другите държави - членки на ЕС.

Комисията осъществява сътрудничество с компетентните органи на трети държави и може да разреши предоставянето на работни документи, свързани с извършването на независим финансов одит, в съответствие с изискванията и предвидената процедура в Директива 2006/43/ЕО. Предоставянето се извършва при спазване на изискванията за конфиденциалност на информацията и Закона за защита на личните данни.

I. НАДЗОРНА ДЕЙНОСТ

Публичният надзор над дейността на ИДЕС и на регистрираните одитори, осъществяван от комисията през 2009 година, бе подчинен на основната цел за обезпечаване на високо качество на независимия финансов одит в Република България. В съответствие с тази цел усилията на комисията бяха насочени към изпълнение на следните задачи:

- надзор върху дейността на Института на дипломираните експерт-счетоводители по отношение придобиването на диплом за експерт-счетоводител; регистрацията на одиторите, които получават правоспособност за извършване на независим финансов одит; обучение на кандидатите и повишаване професионалната квалификация на дипломираните експерт-счетоводители; контролът на качеството на одиторската дейност и професионалното поведение на членовете на института; планиране и отчитане на годишната дейност и други;

- утвърждаване на нормативните документи, уреждащи проверките за качество на одиторските услуги, лицата които участват в тях, както и на годишния план за извършването им;

- контрол върху качеството на предоставяните одиторски услуги;

- сътрудничество със съответните органи на Европейския съюз, с надзорни органи на държавите-членки на Европейския съюз и на трети държави, както и запознаване с добрите практики в областта на независимия финансов одит;

- публичност и прозрачност на дейността на комисията чрез изготвяне и поддържане на интернет-страница, на която се публикуват резултатите от дейността.

За осъществяване на своята надзорна дейност комисията разработи и прие следните вътрешни актове:

- Правилник за дейността на Комисията.

- Кодекс за професионална етика на членовете и служителите на Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори.

- Правила за поведение на служителите на Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори.

- Статут на извънщатните инспектори за подпомагане дейността по контрол на качеството на одитната дейност.

➤ Разпределение на отговорностите на съответните длъжностни лица от администрацията за публикуване на материали на интернет-страницата на комисията.

1. Надзор над дейността на Института на дипломираните експерт-счетоводители

Първата основна задача пред комисията, като новосъздаден регулаторен орган, бе утвърждаване на основните за надзора над одиторската професия нормативни документи. След задълбочени обсъждания, в т.ч. и на съвместни заседания с Управителния съвет на Института на дипломираните експерт-счетоводители, комисията утвърди:

➤ Правила за организиране и провеждане на изпитите за придобиване на правоспособност на дипломиран експерт-счетоводител. С тези правила се определят редът и условията за кандидатстване, подготовка и провеждане на изпитите за придобиване на правоспособност на дипломиран експерт – счетоводител, като целта е постигане на прозрачност и обективност на изпитната процедура и осигуряване на условия за придобиване на правоспособност само от лица, отговарящи на изискванията на закона.

➤ Правила за непрекъснато обучение на дипломираните експерт-счетоводители и регистрираните одитори. С тях се определят редът и формите за непрекъснато обучение, като целта е да се гарантират: поддържане на високо ниво на професионалната квалификация на дипломираните експерт-счетоводители и регистрирани одитори; организиране на адекватно и ефективно обучение, отговарящо на Европейските стандарти; поддържане и повишаване на качеството на извършваните одиторски услуги.

➤ Правила и процедури за контрол върху качеството на дейността на регистрираните одитори. Те уреждат реда за извършване на проверките по спазване на професионалните стандарти, регулаторните и законовите изисквания за постигане на разумна степен на сигурност, че издадените одиторски доклади са адекватни на конкретните обстоятелства. С тези правила се цели поддържане на професионализма на регистрираните одитори, както и висока степен на обществено доверие към професията.

Комисията прие тези правила с препоръка да бъдат допълнени с разработени процедури, за установяване адекватността на вложените времеви и човешки ресурси.

➤ Методика за определяне на количеството работни часове, необходими за изпълнение на независимия финансов одит. Методиката има за цел да осигури високо качество на одиторските услуги при отчитане характера на стопанската дейност, нейния обем и броя на работниците и служителите на одитирания обект; да определи приложимите процедури във връзка с изпълнение на ангажимент за независим финансов одит; да служи като база за определяне на възнагражденията за независим финансов одит, които се договарят между предприятията - доверители и регистрираните одитори.

Въз основа на резултатите от осъществения надзор по практическото прилагане на приетите правила може да се направи извода, че в ИДЕС е създадена необходимата организация и е натрупан значителен опит в практическото реализиране на изискванията по отношение на придобиването на правоспособност, непрекъснатото обучение и контрол на качеството на предоставяните одиторски услуги.

Същевременно комисията констатира отделни пропуски, свързани с:

- организацията на провеждане на изпитите и обективността на прилаганата система за оценка на знанията за придобиване правоспособност на дипломиран експерт-счетоводител;
- контрола и оценка на провежданите задължителни курсове за професионално развитие;
- критериите за оценка на изградените вътрешни системи за контрол на качеството;
- контрола по предоставянето на допълнителни услуги, несвързани с одита, и на бизнес взаимоотношенията с клиентите относно осигуряване независимостта на регистрираните одитори.

Във връзка с измененията на Международните одиторски стандарти (МОС), в сила за одити на финансови отчети за периоди, започващи на или след 15 декември 2009 г., възникват редица въпроси, свързани с необходимостта от актуализирането на одиторските процедури. С промените в МОС много от съществуващите насоки са издигнати до изисквания, които налагат изменение на документацията за проверка и оценка на одиторските ангажименти.

На база на извършения анализ и при отчитане опита на регулаторните органи от държавите - членки на ЕС, се налага изводът за необходимостта от значителни промени в нормативната уредба, а именно:

➤ Промени в Правилата за организиране и провеждане на изпитите за придобиване на правоспособност на дипломиран експерт-счетоводител с цел отстраняване на констатираните недостатъци във връзка с:

- избягване на субективния фактор при оценяване на резултатите от провежданите изпити – чрез прилагането на електронна система за оценка;
- невъзможността от преразглеждане по същество на писмените работи, независимо от причините за възникване на необходимостта;
- ефективността на системата за контрол относно полагане и доказване на изисквания от закона професионален стаж от страна на кандидатите.

➤ Промени в Правилата за непрекъснато обучение на дипломираните експерт-счетоводители и регистрираните одитори с цел:

- създаване на процедура за задължително проучване потребностите и насоките за обучение на дипломираните експерт-счетоводители и регистрираните одитори;
- на основата на обобщена информация за констатираните пропуски в областта на независимия финансов одит, задължително включване на конкретни теми/области в годишния план за обучение на одиторите;
- включване на процедура за обратна връзка с одиторите, участвали в курсове, относно предимствата и недостатъците на лекторите, на съдържанието и провеждането на лекциите.

➤ Промени в Правилата и процедурите за контрол на качеството на дейността на регистрираните одитори, вкл. изготвяне на нова методика за проверка изграждането и функционирането на системите за вътрешен контрол на качеството и изменение на образците на използваните документи за удостоверяване резултатите от контрола върху качеството. В съответствие със съществуващите законови разпоредби, в правилата ще бъдат включени разпоредби за извършване проверки относно:

- непрекъснатото обучение на дипломираните експерт-счетоводители и регистрираните одитори;
- уведомяване при настъпване на промяна в обстоятелства, подлежащи на вписване в публичния регистър на регистрираните одитори;

- предоставянето на допълнителни услуги, несвързани с одита;
- изготвяне и публикуване на доклади за прозрачност от регистрираните одитори извършили одит на предприятия, осъществяващи дейност от обществен интерес;
- изпълнение на плановете за отстраняване на констатираните пропуски при предходната проверка.

При тези промени следва да се регламентират по-ясно и потокът, съдържанието и формата на информацията от ИДЕС към комисията. Необходимо е да се променят формата и съдържанието на докладите от извършените проверки по контрол на качеството на одиторската дейност, като в отделни раздели се посочват резултатите за:

- съответствие на одиторската документация с приложимите одиторски стандарти;
- спазване изискванията на МОС;
- спазването на етичните норми и изискванията за независимост на одитора;
- адекватност на времевите и човешките ресурси, употребени за извършване на одита съобразно обхвата и сложността му;
- адекватност на одиторските възнаграждения, получени за одита.
- оценка на вътрешната система за контрол на качеството, приложена от регистрирания одитор;
- изпълнение на другите законови изисквания, за които е предвидена административно-наказателна отговорност.

С цел повишаване ефективността на контрола и прилагане на водещите европейски практики, относно оценка качеството на одиторските услуги, комисията разработи проект на Методика за проверка на изграждането и функционирането на системата за контрол върху качеството на одитите и прегледите на историческа информация на специализираните одиторски предприятия. Методиката предвижда прилагането на подход базиран на оценка на риска при извършване на проверките. Тя включва изисквания за проучване дейността, ресурсите на одиторското предприятие и оценка на неговата контролна среда.

По отношение годишните отчети за дейността на одиторите – предстои промяна във формата и съдържанието им с цел осигуряване на информация, достатъчна за предварителен анализ на риска при осъществяване контрол на качеството на одиторските услуги.

Обсъжда се съдържанието на правилата относно признаване правоспособността на лица, придобили права в държава - членка на Европейския съюз, които подлежат на утвърждаване през 2010 година.

Във връзка с правомощията на комисията за провеждане на разследвания при получени сигнали и предложения от заинтересовани лица за предполагаеми нарушения от страна на регистрираните одитори, през 2009 година се изготви проект на вътрешни правила, които са утвърдени през 2010 година.

2. Контрол на качеството на дейността на регистрираните одитори.

През 2009 година контролът на качеството на дейността на регистрираните одитори се осъществи в рамките на правомощията на КПНРО, определени с чл. 40а от Закона за независимия финансов одит. В методологически план дейността на надзора се извърши при прилагане изискванията на утвърдените правила и процедури за контрол върху качеството и на база приетия от комисията годишен план за извършване на проверките.

Съгласно разпоредбите на чл. 40в от ЗНФО, при тези първи проверки на качеството на дейността на регистрираните одитори контролът обхваща:

- проверка на одиторската документация за съответствие с приложимите одиторски стандарти;
- проверка за спазване изискванията на МОС;
- проверка за спазването на етичните норми и изискванията за независимост на одитора.
- оценка на вътрешната система за контрол на качеството, приложена от регистрирания одитор.

Проверките за качеството на одитната дейност не обхващаха другите две изисквания на закона, а именно:

- установяване на адекватността на времевите и човешките ресурси, употребени за извършване на одита, съобразно обхвата и сложността му;
- установяване адекватността на одиторските възнаграждения, получени за одита.

Ограниченията в обхвата на извършените проверки се дължат на липсата на разработена от органите на ИДЕС методология и критерии за оценка на дейността по тези два показателя. При тези ограничения комисията приема с известни резерви дадените оценки на качеството на одиторските услуги, предоставени от проверените регистрирани одитори.

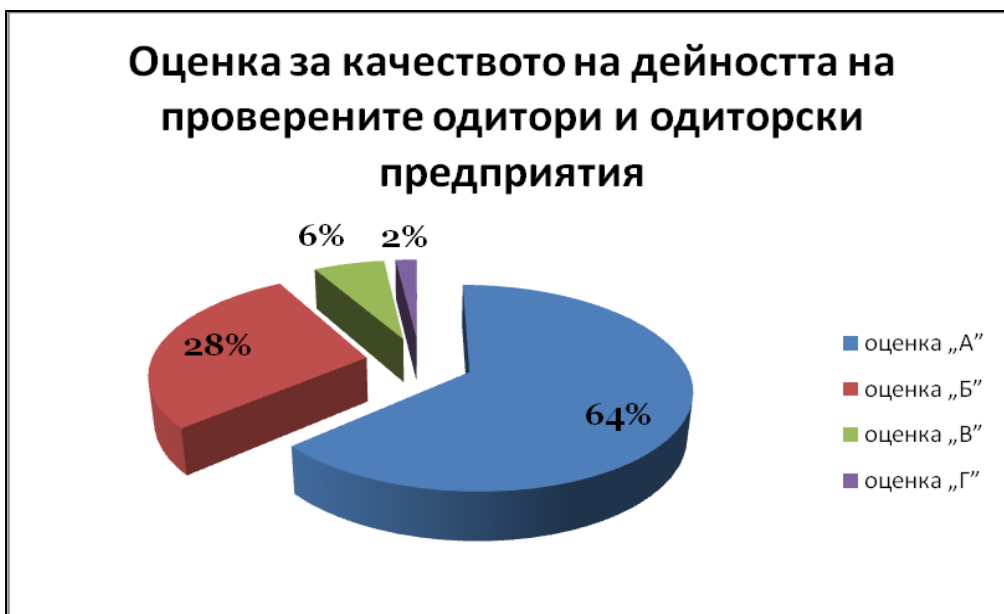
Резултати от всички извършени проверки на качеството на предоставените одиторски услуги.

С участието на инспектори от КПНРО през 2009 година са извършени общо 216 проверки за контрол на качеството на одиторските услуги, от които 64 - на одитори и специализирани одиторски предприятия, одитирали дружества, осъществяващи дейност от обществен интерес. Проверяваните одитни ангажименти са изпълнени през периода от 01.06.2008 година до 31.05.2009 година.

Докладите за резултатите от проверките на дейността на регистрирани одитори, извършили одити на предприятия от обществен интерес са приети от КПНРО, а останалите доклади са приети от Съвета за контрол на качеството на одиторските услуги на ИДЕС

Съгласно приетите доклади, от извършените проверки за контрол на качеството на одиторските услуги са дадени следните оценки:

- оценка „А” за 64 % от проверените практики;
- оценка „Б” за 28 % от проверените практики;
- оценка „В” за 6 % от проверените практики;
- оценка „Г” за 2 % от проверените практики .

Легенда¹

Резултати от проверките на дейността на регистрираните одитори, извършили одит на предприятия, осъществяващи дейност от обществен интерес. На основание разпоредбите на чл.40д, ал.3 от Закона за независимия финансов одит, проверките на дейността на тези одитори и специализирани одиторски предприятия, са извършени от екипи под ръководство на инспектори от комисията.

През горепосочения период проверените одитори и одиторски предприятия, одитирали дружества, осъществяващи дейност от обществен интерес, са изпълнили 2281 одиторски ангажимента, от които 189 на дружества, осъществяващи дейност от обществен интерес.

От изпълнените 2281 одита е проверено качеството на 207 ангажимента, което е 9 % от общия брой изпълнени ангажименти от проверените одитори. От проверените ангажименти 100 са на дружества, осъществяващи дейност от обществен интерес.

Със 192 от проверените одиторски доклади е изразено неквалифицирано мнение, в т.ч. 18 доклада са с обръщане на внимание. С 15 доклада е изразено квалифицирано мнение с резерви – при наличието на ограничение в обхвата на одита или на несъгласие с ръководството на предприятието.

За изпълнение на проверените одиторски ангажименти са отчетени 42 901 работни часа, които представляват 19 % от всички отчетени часове в одит и съответно 207 часа средно за изпълнение на един одитен ангажимент.

С докладите за резултатите от извършените проверки на дейността на тези 64 одитора и одиторски предприятия са дадени следните оценки за качеството на дейността им:

¹ оценка „А“ - без съществени пропуски в проектирането и функционирането на системата за контрол на качеството и при изпълнението на одиторските ангажименти
 оценка „Б“ с наличие на несистематични съществени пропуски в проектирането и функционирането на системата за контрол на качеството и/или при изпълнението на одиторските ангажименти;
 оценка „В“ с наличие на систематични съществени пропуски в проектирането и функционирането на системата за контрол на качеството и/или при изпълнението на одиторските ангажименти;
 оценка „Г“ с наличие на такова несъответствие, което поставя под съмнение проектирането и функционирането на системата за контрол на качеството и/или качеството на изпълнение на одиторските ангажименти.

- 39 оценки „А” или 61 % от проверените практики;
- 17 оценки „Б” или 26 % от проверените практики;
- 7 оценки „В” или 11 % от проверените практики;
- 1 оценка „Г” или 2 % от проверените практики.

С докладите за контрол на качеството на одиторските услуги при одит на предприятия, осъществяващи дейност от обществен интерес, на 25 одитори са дадени препоръки за отстраняване на констатираните пропуски.

Обобщени изводи и препоръки от всички проверени одитни практики.

От извършените проверки на качеството на одитната дейност, при значителна част от проверените одитори се установи наличието на добри практики. Изпълнените от тези одитори процедури по планирането, тестовите за оперативна ефективност на контролите и тестовите по същество е дадена оценка „А”, със заключение за отсъствие на съществени пропуски при изпълнение на одиторските ангажименти. Дадена е положителна оценка на одиторската документация относно съответствието ѝ с приложимите одиторски стандарти, достатъчността и уместността на съдържащите се в нея одиторски доказателства.

Наред с добрите практики, в дейността на 39% от проверените одитори се установиха и редица слабости в отделните етапи на одита - планиране на одита, изпълнение на одитния план и приключване на одитния ангажимент.

Планиране на одита. При проверките на приложените процедури при планиране на одита на финансовите отчети се установи, че не се отделя нужното внимание при идентифицирането на всички съществени ключови области на одита, свързани със своевременното разрешаване на потенциални проблеми. Това често води до разработване на одиторски програми, които не насочват одиторския персонал към съществената работа и се пропуска тестване на конкретни важни области на одита.

При проверките на предварителните дейности по приемане на одиторските ангажименти, планирането и оценката на риска са констатирани следните най-често допускани пропуски:

- не се отразява по адекватен начин предположението за действащо предприятие, включително и на заключителната фаза на одитния процес при приключване на одиторския ангажимент;
- не се категоризира рисковият профил на клиента, като предварително не са идентифицирани области, сделки и събития, в които може да има по-високи рискове от съществени неточности и несъответствия. Не е извършено обсъждане и разглеждане в екипа по ангажимента на факторите за риск от измами;
- не се документира адекватно познаването на клиента, включително разбиране за отрасловите условия и регулаторната среда;
- при определяне характеристиките на ангажиментите не се дефинират специфичните за отрасъла отчетни изисквания и не се анализират специфичните регулации;
- не са документирани разбирането и оценката на одитора за всеки един от компонентите на вътрешния контрол. Не са изпълнени процедури за оценка на бизнес риска и риска на ниво групи сделки и операции, салда по сметки и оповестявания;
- не са оценени в достатъчна степен счетоводните системи на клиента и адекватността им като база за изготвяне на финансовите отчети;
- в общата одиторска стратегия не се извършва оценка на това как одиторът може да получи доказателства относно ефективността на системата за вътрешния контрол;
- не се документира тестването на оперативната ефективност на контролите.

Изпълнение на одиторския план. При проверките на процедурите по същество се установи, че одиторските тестове не обхващат всички ключови твърдения за вярност. Тестването е ограничено и съществени салда не са потвърдени или не са разгледани и анализирани последиците от установените грешки.

Характерът и обхватът на изпълнените одиторски процедури по същество не осигуряват събирането на достатъчни и уместни одиторски доказателства. В тази връзка най-често допускани слабости са:

- По отношение одита на приходите са установени недостатъци, свързани както с одита на основните принципи на отчитането и признаването на приходите, така и с одита на приходи от по-сложни сделки и операции, включващи изпълнението на дългосрочни договори, осчетоводявани от клиента на базата степен на завършване.

Констатирани са случаи, в които няма одиторски доказателства за изпълнени одиторски процедури за анализ и проверка на: отчитането и достоверността на приходите; оценката на разходите и незавършеното производство по договори за строителство; спазването на счетоводната политика за признаване на приходите; пълнотата и точността на данните за обема на приходите от продажби.

- Не са изпълнени одиторски процедури и представени достатъчни и уместни одиторски доказателства за проверка на начина, по който се оценяват някои от активите и пасивите към датата на съставяне на финансовия отчет, вкл. първоначално отчитане, последващи оценки и обезценки.

- При неучастие на място на одитора при инвентаризациите на ДМА, материалните запаси и паричните средства, не са приложени други алтернативни процедури за проверка на активите. Не се прави оценка на начина на извършване на инвентаризациите и на осчетоводяването на резултатите от тях.

- Не са преизчислявани разходите за амортизации и не е извършено тестване на данъчния амортизационен план. При направени от клиента приблизителни счетоводни оценки на разходите за амортизации не са приложени процедури за проверка.

- Във връзка с проверката на паричните средства, вземанията и задълженията към края на отчетния период, не са изискани и получени всички необходими писмени потвърждения от трети страни – банки, длъжници и кредитори, адвокати на клиента. Не са разработени и алтернативни процедури, с оглед на това одиторът да отговори на съответните твърдения за вярност.

- Не е извършвана проверка на адекватността на оповестяванията, включени в годишните финансови отчети.

В отделни случаи са идентифицирани слабости при одита на активите, оценявани по справедлива стойност. Липсва подходяща професионална преценка относно това, дали използваният от клиентите подход за оценка по справедлива стойност е обоснован и адекватен. Подценява се необходимостта от експерти, които да бъдат интегрирани в одита.

Установени са недостатъци и при документирането на одиторските процедури. Представят се работни документи, които не отговарят на изискванията на МОС 230 „Одиторска документация“:

- липсват одиторски заключения и изводи;
- не са отразени целта и характерът на извършените тестове;
- не е регистриран източникът на извадките, базата и методът за подбор на извадките и изчислението на размера им;
- не са обобщени и оценени резултатите от тестовете, за да се докаже адекватността на одиторските доказателства;
- не е отразено кой е изпълнил одиторската работа и датата, на която тази работа е била приключена, кой е направил преглед на извършената одиторска работа преди издаването на доклада, датата и обхвата на този преглед, което е индикация за неадекватен вътрешен контрол върху качеството.

Приключване на одиторския ангажимент. При приключване на одиторските ангажименти се констатираха следните най-често допускани пропуски:

- издават се одиторски доклади, които не съдържат всички задължителни елементи, съгласно изискванията на ЗНФО и МОС 700 „Одиторски доклади върху финансови отчети“. Най-често от одитора не се изразява становище относно съответствието между годишния доклад за дейността и одитирания финансов отчет за същия отчетен период, съгласно изискванията на чл. 38, ал. 4 от Закона за счетоводството във връзка с разпоредбите на § 7 от МОС 700;
- заверяват се задължителни елементи на ГФО, които не съответстват по форма и съдържание на международните или националните счетоводни стандарти. Не е извършен преглед за това, дали финансовият отчет е представен по начин, който дава подходяща класификация и адекватно оповестяване на финансовата информация;

- не са документирани проверки относно установяването и оповестяването на свързани лица и отражението върху финансовия отчет, както и на последващи събития след дата на баланса;

- не се оценяват рисковете от съществени неточности, отклонения и несъответствия в резултат на измами;

- не се извършва оценка на риска от изхода на съдебните процеси върху бъдещите финансови резултати.

При извършените проверки в отделни случаи се констатира, че в нарушение разпоредбите на чл. 40м от ЗНФО, одиторите не си публикуват в срок докладите за прозрачност, или публикуваните доклади не включват минималната информация, която се изисква от закона. Най-често в докладите за прозрачност липсват данни за:

- базата, въз основа на която се формират възнагражденията на съдружниците;

- общия обем на приходите, вкл. разделени по суми, получени от извършени услуги, свързани с независимия финансов одит, данъчни консултации и от други услуги;

- описание на практиките, свързани с независимостта;

- отчет на управителния орган относно ефективността на функционирането на системата за вътрешен контрол на качеството на фирмата;

- участията на регистрираните одитори в непрекъснато обучение.

Във връзка с проверките за спазване на законовите изисквания към независимия финансов одит се установи, че одиторите не са докладвали на одитните комитети основните въпроси, свързани с изпълнението на одита, съгласно изискванията на чл. 40и от ЗНФО. На практика през проверявания период не е постигната целта - създаването на одитните комитети да допринесе за повишаване достоверността на финансовите отчети.

На основание резултатите от извършените проверки и констатираните съществени пропуски, са дадени следните основни препоръки за подобряване дейността на одиторите:

- При предварителните дейности по приемане на одиторски ангажимент, да се извършват и документират първоначални процедури, които да гарантират, че одиторът е разгледал всички обстоятелства, които биха могли да се отразят върху планирането.

- Общата одиторска стратегия да включва въпроси относно отчетните изисквания, специфични за отрасъла и специфичните регулации, които са от съществено значение при определяне насоките на одита и разработването на по-подробен одиторски план.

- Да се документира разбирането по отношение на всеки аспект от предприятието и неговата среда, включително за всеки от компонентите на вътрешния контрол, за идентифициране и оценка на рисковете от съществени неточности, отклонения и несъответствия на ниво финансов отчет и на ниво групи сделки, салда по сметки и оповестявания.

- Характерът на изпълнените процедури по същество и техният обхват да осигурят събирането на достатъчни и уместни одиторски доказателства за потвърждаване на твърденията за вярност за всички отчетни обекти и съгласуване на информацията във финансовия отчет с данните от счетоводната документация.

- Да се изготвят подходящи работни книжа по конкретни видове тестове, които да включват анализи на сделките, операциите и салдата, да описват спецификата на избора и определянето размера на извадките,

регистрирането на техния източник, оценяването на резултатите и заключенията от детайлните тестове по същество.

- Да се документират проверките и заключенията относно свързаните лица и отражението върху финансовия отчет, оценката за рисковете от съществени неточности в резултат от измами и оповестените от ръководството последващи събития след датата на баланса.

- При изразяване на одиторското мнение е необходимо да се направи надеждна преценка относно прилагането на изискванията на МСС 1 за структурата на финансовите отчети и спазването на минималните изисквания за съдържанието им.

- Да се усъвършенствува системата за вътрешен контрол върху изготвянето на одиторските доклади относно определените задължителни елементи на съдържанието им.

Съгласно изискванията на чл. 20 от Препоръката на Европейската комисия от 6 май 2008 г. относно външното гарантиране на качеството, регистрираните одитори, при които в дейността им са констатирани пропуски и слабости и за отстраняването им са дадени препоръки, разполагат със срок не повече от 12 месеца за вземане на мерки във връзка с дадените препоръки. След изтичане на посочения срок, КППРО ще извърши последващ контрол, свързан с изпълнение на препоръките и ще публикува резултатите от тези проверки, както и наложените санкции при неизпълнението им.

Оценка на системата за контрол на качеството.

В процеса на осъществяване на проверките се установиха и някои слабости, допускани от проверяващите екипи, свързани с технологията на проверките и с етапа на докладване на резултатите, по-съществените от които са:

- несъответствия между картите за оценка на ангажиментите и таблицата за изчисляване на относителния дял на оценките;

- в отделни случаи извадката се прави с цел да се обхване голям процент от отработеното време, а на практика се проверяват малко на брой одиторски ангажименти, което я прави не достатъчно представителна;

- част от докладите за резултатите от проверката не съответстват на констатациите от въпросниците и по-специално по отношение на съответствието на одиторския доклад с МОС;

- приемат се и планове за отстраняване на констатирани при проверката пропуски, в които липсват съответните конкретни действия и срокове.

С оглед повишаване ефикасността и ефективността на системата за контрол върху качеството е необходимо да се подобри методологията за надзор, гарантиране на качеството и системите за управление на работния процес, вкл. подходи за докладване и последващ контрол. Актуализирането на методологичната рамка ще допринесе за улесняване на връзките и координиране на работата между системата за надзор, инспекторите, функциите на професионалния орган и практикуващите лица за гарантиране качеството на одита. Възниква необходимостта от създаване на ясни правила за съдържанието и формата на информацията, която да се предоставя от ИДЕС на комисията, въз основа на определени приоритети.

Една от задачите на комисията е да продължи да изучава и прилага добрите практики на регулаторните органи от държавите-членки на ЕС и от трети страни. В условията на финансова криза одитът е изправен пред сериозни предизвикателства, които очертават от своя страна и следните насоки за развитие на надзора върху независимия финансов одит в Република България:

- Проверките следва да се фокусират върху високорисковите области, като счетоводните оценки по справедлива стойност, обезценките, финансовите активи, бизнес-комбинациите, признаването на приходи.

- В кризисна обстановка се повишават рисковете от измами, което изисква повишаване на вниманието както на одиторите, така и на комисията. Затова при проверка на качеството на одиторската дейност следва да се изискват подробни доказателства по отношение на преценките и решенията на ръководствата на предприятията, както и на изчислените от брокери и експерти стойности. Необходимо е да се работи към засилване на контрола върху дейността на одиторите и относно точността и пълнотата на оповестяванията във финансовите отчети.

- Повишените рискове при пазарна нестабилност, както и сложният характер на някои финансови инструменти, изискват от одиторите по-задълбочено разбиране за процесите в предприятието, включително за вътрешния му контрол.

- В условията на несигурност получаването на надеждна информация е трудно, което налага одиторите да използват квалифицирани експерти по сложни въпроси, а комисията да работи за засилване на професионалния скептицизъм на одиторите. В тази връзка следва да се изискват повече одиторски доказателства, чрез които да се потвърждават професионалните преценки на одитора, вкл. ефективността и качеството на работата на външните експерти.

- Във връзка с повишения риск едно предприятие да не бъде в състояние да функционира като действащо в обозримо бъдеще, необходимо е фокусиране на вниманието върху одиторските доказателства относно потвърждаване оценката на ръководството за принципа-предположение, отчитане на активите по справедлива стойност, продажба на активи със значителна загуба, висящи съдебни дела, изменения на разходите и източниците за финансиране и други.

- Необходими са действия за усъвършенстване на системата за вътрешен контрол на качеството при осъществяване на одиторската дейност – при проверките да се акцентира на въпроси, с които да се отговори дали действията и посланията на ръководството са обвързани с качеството на одита. В тази връзка следва да се проследява наличието на критерии за оценка на работата, включително дали възнагражденията на персонала и съдружниците са обвързани с качеството на дейността им.

- Независимо от ключовата роля на прегледа за контрол на качеството преди издаване на одиторския доклад, резултатите от проверките и чуждият опит показват, че за това се отделя малко време или извършващият прегледа се включва на късен етап по време на ангажимента. Поради това действията на инспекторите от комисията следва да засилят вниманието си върху обхвата, времето за провеждане и качеството на документацията от прегледа за контрол на качеството.

- Необходимо е да се засили комуникацията на одитора с одитния комитет и с лицата, натоварени с общо управление.

- Необходимо е прилагането на механизъм за проследяване изпълнението на препоръките, давани на одиторите за отстраняване на констатираните пропуски и слабости в тяхната практика.

3. Международно сътрудничество

Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори установи ползотворно сътрудничество със съответните компетентни органи на страните

членки на ЕС, както и с компетентни органи на трети държави, още с нейното създаване.

От декември 2008 г. комисията е член и редовно участва в дейността на Европейската група на органите за публичен надзор над одиторите. Председателят или членове на комисията участват в регулярните пленарни заседания и в работата на подгрупите за международни одиторски стандарти и за сътрудничество в рамките на ЕС. Тези участия дават възможност да се обсъжда практически въпроси с другите компетентни органи за надзор в страните от ЕС, с цел изучаване на добри практики и разработване на общи подходи за сътрудничество, в съответствие с изискванията на Директива 2006/43/ЕО.

През месец май комисията организира кръгла маса на тема “Ролята на органите за публичен надзор за гарантиране на обществения интерес” с участието на представители на Европейската комисия, Световната банка, Народното събрание, Комисията за финансов надзор, Сметната палата, ИДЕС и на големите одиторски фирми. Представи се институционалното и организационно изграждане на комисията и се обсъдиха ключови въпроси относно публичния надзор над одитната дейност, изискванията и критериите за оценка на одиторските услуги, независимостта и необходимостта от сътрудничество на европейско и международно равнище. Обсъди се програмата на Световната банка за оказване помощ в областта на финансовото отчитане и одита на новите страни членки на Европейския съюз. Очертаха се възможностите на регулаторните органи за повишаване ролята на одиторските услуги в защита на обществения интерес, насоките за бъдещото развитие и организиране практическата дейност на комисията.

Значителни усилия се положиха за изучаване опита на водещите надзорни органи от страните членки на ЕС. На проведената среща с председателя и главния секретар на комисията за надзор на одиторите на Германия те споделиха своя опит от създаването на тяхната комисия, направиха преглед на системата за осигуряване на качеството на дейността на одиторите в Германия и перспективите за нейното развитие. Получи се оживена дискусия и се обмениха познания и опит по въпроси, свързани с функционирането на двете комисии, като се обсъдиха и възможностите за разширяване на сътрудничеството в областта на проверките за качеството на одитите.

По повод една година от дейността на комисията през ноември се организира кръгла маса на тема “Контрол на качеството на дейността на регистрираните одитори- европейски критерии и практики”. В нея взеха участие представители на Европейската комисия, на органите за надзор на Франция и Гърция, на Министерство на финансите, БНБ, Комисията за финансов надзор, ИДЕС и от големи одиторски дружества. Комисията направи преглед на резултатите от извършените първи проверки, посочи някои проблеми, възникнали в процеса на работа и очерта бъдещите си задачи. Колегите от Франция представиха тяхната система за публичен надзор, като акцентираха върху подбора и дейността на инспекторите. Очерта се и политиката на Европейската комисия относно гарантирането на качеството на одиторските услуги. Представена беше структурата и функциите на Борда за надзор над счетоводните и одиторски стандарти на Гърция. Дискусията позволи да се обменят познания и опит и да се представят добрите практики на Франция и Гърция, които показаха тенденция към поемане изцяло от надзорните органи на отговорността за гарантиране на качеството на одитите на предприятията от обществен интерес.

През декември се проведе петдневен семинар по контрол на качеството на одиторските услуги с лектори от Института на дипломираните експерт-

счетоводители на Англия и Уелс, организиран съвместно с ИДЕС. В обучението участваха контролори по качеството от ИДЕС и инспектори и експерти от комисията. Лекторите на Англия и Уелс изнесоха презентации за структурата и управлението на Института, прилагането на изискванията на Директива 2006/43/ЕО и Препоръката на ЕК от 6 май 2008г. Акцентира се на опита на Института на Англия и Уелс по отношение планирането и организацията на проверките за контрол на качеството, характера на документите, които се изготвят, включително и докладите за резултатите от проверките. Обучението беше интерактивно с дейно участие от страна на присъстващите, които споделиха и българския опит относно методологията на проверките за контрол на качеството на одиторската работа. Семинарът се оказва изключително полезен за участниците не само по отношение на обмяна на познания и опит, но и с решаването на конкретни практически казуси.

През септември 2009 г. в Сингапур Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори е приета за член на Международния форум на независимите одитни регулатори. Форумът е учреден през 2006г. и в него членуват 34 държави. Форумът работи в посока обмен на познания и практически опит между независимите одитни регулатори с акцент върху проверките на дейността на одиторите и одиторските дружества. Подпомага сътрудничеството между одитните регулатори и създава възможности за осъществяване на диалог с други организации, които проявяват интерес към качеството на одитите.

През отчетния период в комисията не са постъпвали искания и съответно не е предоставяна информация, свързана с надзора над дейността на регистрираните одитори на органите за надзор на държави - членки на Европейския съюз, както и на трети държави.

Установените контакти с отдел "Одит" на главна дирекция „Вътрешен пазар и услуги" на ЕК и с водещите надзорни органи в ЕС ще позволи на комисията активно да участва в информационния обмен между страните от ЕС в съответствие с изискванията на Директива 2006/43/ЕО.

4. Публичност и прозрачност на дейността

Комисията положи значителни усилия за осигуряване публичност и прозрачност на своята дейност, с което да допринесе за повишаване доверието на обществото в институцията и дейността на регистрираните одитори.

Изградена е интернет страница на КПНРО, отговаряща на изискванията за публичност и прозрачност, в която ясно и пълно може да се проследи както извършената, така и планираната бъдеща дейност на комисията. Структурата на информационните материали е изработена съгласно съвременните тенденции за достъпност и потребителски ориентирана информационна среда. Информацията е организирана тематично и логически. Своевременно се публикуват данни относно резултатите от извършените проверки, годишната програма на комисията, годишен отчет за дейността на комисията, становища и решения на комисията, проведените обучения и презентации, нормативни документи, информация за международната дейност и сътрудничество, новини, прессъобщения и интервюта в пресата.

Комисията създаде свой информационен бюлетин с нерегулярна периодичност. През отчетния период са публикувани 2 броя в интернет страницата и е издаден 1 брой на хартиен носител. Комисията прие и Правила за изпълнение на изискванията на Закона за достъп до обществената информация.

Правата, отговорностите и дейността на комисията бяха представени на проведените публични дискусии „Ролята на органите за надзор над одиторите за

гарантиране на обществения интерес” и „Контрол на качеството на дейността на регистрираните одитори: Европейски критерии и практики”.

Председателят и членове на комисията представиха в специализираните издания основните задачи и постигнатите резултати в надзорната дейност за защита на обществения интерес в сферата на независимия финансов одит. Установено е добро сътрудничество с вестниците „Банкер” и „Делова седмица”, със списанията „Счетоводна политика”, „Вътрешен одитор” и „ИДЕС”.

През 2010 г. комисията предвижда да разшири дейността си по отношение на публичността и прозрачността, осигурявайки по-пълна и актуална информация на обществото за своята дейност и дейността на регистрираните одитори.

II. Институционално изграждане и административен капацитет

1. Организационна структура

Комисията е постоянно действащ орган. Тя разглежда и решава въпросите от своята компетентност на заседания, като заседава най-малко два пъти в месеца по предварително оповестен дневен ред. Заседанията се провеждат ако на тях присъстват председателят и най-малко четирима от членовете ѝ. Решенията на комисията се приемат с явно гласуване и с мнозинство от четири гласа.

През 2009 г. комисията е провела 25 заседания, на които са обсъдени 149 въпроса, в т.ч.: 37 въпроса, свързани с надзора над дейността на ИДЕС и на регистрираните одитори; 45 - с оценяване качеството на предоставяните одиторски услуги; 20 – с международното сътрудничество; 18 – с приемането на вътрешно нормативни документи; 10 – с човешките ресурси; 7 – с финансовото осигуряване и 12 други.

При осъществяване на своите функции и правомощия комисията се подпомага от обща и специализирана администрация, организирана в дирекции (Приложение №3).

- Дирекция „Контрол на качеството на дейността на регистрираните одитори” в състав от 14 щатни инспектори и 5 нещатни инспектори. Инспекторите от дирекцията извършват планираните и допълнително възложените проверки на качеството на дейността на регистрираните одитори; докладват в комисията резултатите от проверките и предлагат предприемането на мерки или налагането на наказания; изготвят становища по предоставените от ИДЕС тримесечни и годишни отчети за резултатите от извършените проверки на качеството на дейността на регистрираните одитори; обобщават резултатите от годишната контролна дейност и подготвят проекта на годишния отчет на комисията.

- Дирекция „Методология и международни връзки” в състав от 5 служители. Служителите от дирекцията осъществяват връзките с отдел „Одит” и органите на ЕК; с компетентните органи в страните - членки на ЕС, и трети държави; организират срещите с колеги от други страни за запознаване с техния опит в надзорната дейност; организират обучението и повишаването на квалификацията на персонала; изготвят становища по предложените за утвърждаване материали от ИДЕС; осъществяват връзките с обществеността; поддържат интернет страницата на комисията.

- Дирекция „Обща администрация”, в състав 8 служители, организира административно-техническата подготовка на заседанията на комисията; финансово-счетоводното обслужване и материално-техническото снабдяване, завеждането, съхраняването и отчитането на материалните активи и деловодната дейност.

Юрисконсултът на комисията осигурява правно-нормативното обслужване и процесуалното представителство на комисията.

2. Човешки ресурси

Основна задача през изминалата година пред комисията, като новосъздадена структура, беше подборът и обучението на подходящи специалисти за работа в тази специфична област – надзор над дейността на регистрираните одитори. Привличането на квалифицирани служители, които да са способни професионално да се справят с поставените задачи и изисквания, да работят за защита на обществените интереси, като стриктно и безпристрастно прилагат законодателството.

През м. февруари, след проведен конкурс, бяха назначени 16 инспектори, всичките с висше икономическо образование, като трима от тях и с второ юридическо образование. Повечето от инспекторите са с дългогодишен стаж в областта на икономиката и счетоводството. Служителите, работещи в обща администрация, също са с необходимия опит и квалификация.

През годината бяха положени значителни усилия за ефективно обучение на новоназначените инспектори и служители. Комисията прие специална програма за въстпително обучение, което завърши с полагане на изпити по основните теми: нормативни изисквания към надзорната дейност, международните счетоводни и одиторски стандарти; критерии и показатели за оценка дейността на регистрираните одитори. За придобиване на практически опит в оценка качеството на предоставяните одиторски услуги се организираха пет пилотни проверки.

Особено полезни за професионалната подготовка на инспекторите беше запознаването с опита на колегите от Германия, Франция и Гърция, както и проведеното петдневно обучение с лектори от Англия.

3. Финансово и информационно осигуряване

Бюджетът на комисията за 2009 г., като част от одобрения от Народното събрание бюджет на Комисията за финансов надзор, беше в размер на 1 789 500 лева. През месец септември 2009 г., на основание чл. 7 от ПМС 196/11.08.2009 г., бюджетът на КПНРО беше намален със 136 235 лева.

При коригиран годишен бюджет за 2009 г. в размер на 1 653 265 лева комисията извърши разходи на обща сума 1 349 491 лв., включваща и разходите за придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи.

Реализираните икономии от 303 774 лв. са от незаетите в началото на годината щатни бройки, спазването на въведените ограничения на основните месечни възнаграждения, съответно намалените разходи за осигуровки, както и от икономичното изразходване на предоставените средства за издръжка (Приложение №4).

Комисията за финансов надзор, като първостепенен разпоредител с бюджетни кредити, осъществяваше стриктен контрол върху извършените разходи, в т.ч. от гледна точка на тяхната законосъобразност, ефективност и ефикасност. Предварителният контрол за законосъобразност на извършените разходи по цялостната дейност на комисията се извършваше от служител на комисията, определен със заповед на председателя за финансов контролор.

През м.април 2009 година беше извършена и проверка от Сметната палата, която не констатира нередности при изразходването на предоставените на комисията бюджетни средства.

С приетия от Народното събрание бюджет на КПНРО за 2010 година са предвидени 857 500 лв., които са недостатъчни за финансиране дейността на комисията, в съответствие с Директива 2006/43/ ЕС.

За нуждите на информационното обезпечаване са осигурени лицензирани софтуерни продукти. В помещенията на КПНРО е изградена вътрешна компютърна мрежа с достъп от всички компютърни конфигурации до локален сървър и интернет, както и безжична мрежа, осигуряваща достъп на всички мобилни компютърни конфигурации до интернет.

За повишаване на сигурността и обезпечаване на непрекъснат работен процес към сървъра на КПНРО е включено архивиращо устройство, извършващо периодична репликация на данните. Закупени са хостинг и домейн за изграждане на Интернет страница на КПНРО.

В процес на приключване е разработването на база данни с потребителски интерфейс за въвеждане, архивиране и проследяване на резултатите от извършените проверки, за съхраняване и актуализиране на данните на регистрираните одитори, както и на онлайн система за подаване на жалби и сигнали.

III. Приоритети в дейността на комисията за периода 2010 – 2012 г.

Основните приоритети на комисията са свързани с прилагане изискванията на Директива 2006/43/ЕО, относно спазването на одиторските стандарти и етичния кодекс, качеството на предоставяните одиторски услуги, съблюдаване на изискването за обществена информираност. Целта е да има една по-голяма гаранция за достоверността на информацията, която съдържат годишните финансови отчети, особено в условията на международна финансова криза. В този аспект КПНРО ще работи по създаването на необходим капацитет от професионално подготвени кадри. Комисията предвижда да засили международното сътрудничество за обмяна на опит и проучване на добри практики, като използва нови форми и източници за повишаване професионалната квалификация на кадрите си, включително по международни програми и програми на ЕС. КПНРО е изготвила програма за обучение на персонала с обособени учебни модули по функциите на надзора. Целта на програмата е усъвършенстване на работния процес, с цел по-ефективно използване на наличните човешки и финансови ресурси, непрекъснато актуализиране, усъвършенстване и разширяване на знанията и уменията на инспекторския състав.

Сред приоритетните задачи на КПНРО за 2010 г. и следващите години са:

➤ Оптимизиране на законовата рамка на базата на анализ и прогнозиране на процесите и тенденциите в развитието на дейността.

➤ Изготвяне на предложения за изменения в националното законодателство, с цел имплементиране на европейските директиви, които са в процес на доразвиване и изменение.

➤ Осъществяване на ефективен надзор за спазване на законовите разпоредби и прилагане на надзорни мерки, с отчитане и на добрите международни практики, чрез:

- следване на балансиран подход на регулиране, отчитащ ползите и разходите, свързани с регулациите;

- поддържане на регулаторна среда, имаща за цел стимулиране и подкрепа на развитието на одитната дейност, съобразно тенденциите в ЕС;

- проверки и разследвания по постъпили жалби и сигнали, свързани с дейността на ИДЕС и регистрираните одитори;

- осигуряване публичност и прозрачност на дейността на комисията.

➤ Активно взаимодействие с БНБ, КФН, НАП и други органи, имащи отношение към независимия одит, чрез подобряване на обмена на информация и координация на надзорната дейност.

➤ Ефективно сътрудничество и обмен на информация с регулаторните органи на държавите членки на ЕС и на ИФИАР. Активно участие в заседанията на ЕГАОВ и дейността на сформиранияте работни групи. Поддържане на тясно сътрудничество с регулаторните органи на съседните държави и трети държави, с които България има засилен обмен на финансови услуги, включително постигане на споразумения за сътрудничество и обмен на информация с тях.

➤ Спазване изискванията за добро управление, повишаване на ефективността на разходите и отговорностите при управление на предоставените финансови ресурси.

IV. Предложения за промени в Закона за независимия финансов одит

В изпълнение на § 47 от Преходните и допълнителни разпоредби на ЗНФО, комисията предлага на Народното събрание да бъдат извършени изменения и допълнения в ЗНФО, които сме представили в Министерството на финансите и са включени в одобрения от Министерския съвет проект. Предложенията ни са свързани не само с подобряване на системата за контрол на качеството, но и с отстраняване на някои непълноти и неточности при транспонирането на Директива 2006/43/ЕС, както и последвалите я Препоръки на Европейската комисия от месец май 2008 г. и Резолюция на Европейския парламент от месец март 2009 г. С цел повишаване на ефективността и ефикасността на надзорната дейност, предлагаме също:

1. Нашите усилия и ресурси да се концентрират върху контрола на качеството на одитите на предприятията от публичен интерес, а за останалите предприятия, контролът да се осъществява от ИДЕС под надзора на комисията.

2. Премахване на изискването за подялба на разходите по контрола на качеството на одиторските услуги между КПНРО и ИДЕС, което се оказва практически трудно изпълнимо и неефективно. Предлагаме в бъдеще всеки орган да финансира своето участие, с което ще се премахне една евентуална финансова зависимост.

3. Да се преразгледат и критериите за „Предприятие от обществен интерес“. Директива 2006/43/ЕС предоставя правото на отделните държави да регламентират допълнителните критерии, освен задължителните, по които да се определят предприятията от обществен интерес. Прекаленото разширяване на кръга на тези предприятия изисква изразходването на допълнителни ресурси за надзорна дейност, което не е оправдано от гледна точка на обществения интерес.

4. Във връзка с решението на Министерския съвет за намаляване разходите за издръжка на надзорните органи, ние предлагаме да не се намалява броят на членовете на комисията, а да се намали тяхното възнаграждение от 90% на 50% от това на председателя. Намалението на разходите в този случай ще е по-голямо, а и като за новосъздаден орган за публичен надзор участието на по-широк кръг от експерти ще е особено полезно. Сега, след като натрупахме едногодишен опит, след като се запознахме с опита на водещите колеги от органите в Европейския съюз, предстои да преработим и приложим съответстващи методики, правила и процедури за ефективна надзорна дейност в защита на обществения интерес.

V. Приложения

Приложение № 1

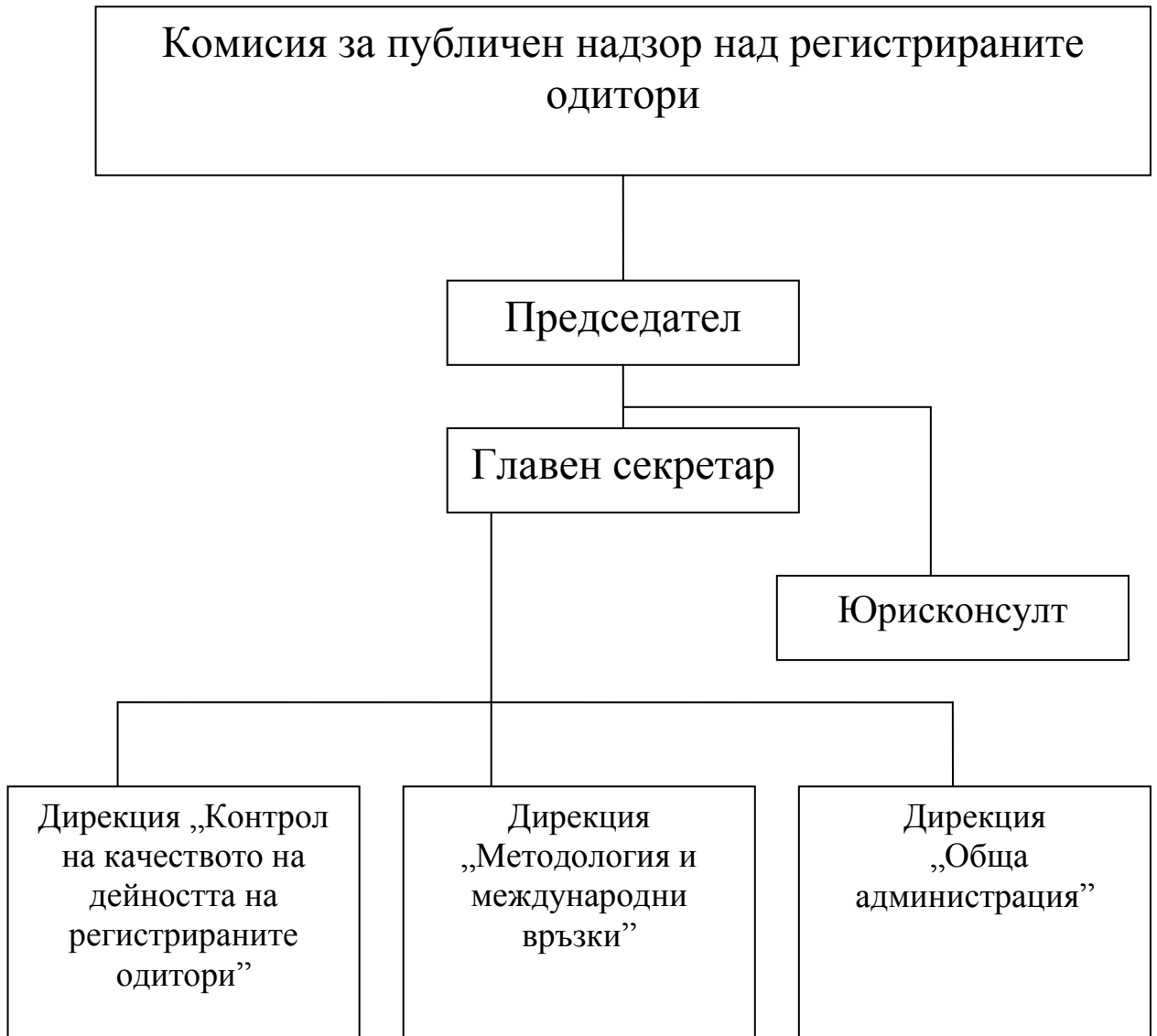
Утвърдени правила и методики, свързани с дейността на регистрираните одитори

1. Правила за организиране и провеждане на изпитите за придобиване на правоспособност на дипломиран експерт-счетоводител.
2. Правила за непрекъснато обучение на дипломираните експерт-счетоводители и регистрирани одитори.
3. Методики за определяне на количеството работни часове, необходими за качествено и ефективно изпълнение на независимия финансов одит.
4. Правила и процедури за оценка на качеството на одиторските услуги.
5. Годишна програма за контрол на качеството.
6. Основни правила за финансиране на проверките.
7. Годишен бюджет за провеждането на контрола на качеството.
8. Утвърждаване на контрольорите, представени от ИДЕС.

Приетите през 2009 г. вътрешно-нормативни документи

1. Счетоводна политика на комисията.
2. Правила за формиране и използване на средствата за социално-битово и културно обслужване на персонала на комисията.
3. Годишна работна програма за 2009 г.
4. Инструкция за финансово управление и контрол на КПНРО.
5. Вътрешни правила за изпълнение на Закона за достъп до обществена информация.
6. Кодекс за професионална етика.
7. Правила за изплащане на парични средства за представително облекло.
8. Финансов план за обучение на персонала на КПНРО.
9. Правилник за провеждане на инвентаризация на активите и пасивите на КПНРО.
10. Вътрешни правила за организация на отчетността на подотчетните лица в КПНРО.
11. Вътрешни правила за организация на отчетността на разходите в КПНРО.
12. Вътрешни правила за документооборота на финансово-счетоводните документи в КПНРО.
13. Инструкция за организация на деловодната дейност и работата с документите в КПНРО.
14. Статут на извъншатните инспектори за контрол на качеството на дейността на регистрираните одитори.
15. Правила за реда за огласяване на информация на интернет страницата на КПНРО.
16. Вътрешни правила за реда за планиране, организиране и провеждане на процедури по възлагане на обществени поръчки в КПНРО.
17. Процедури за докладване и приемане от комисията на докладите за резултатите от извършените проверки на качеството на одиторските услуги.
18. Промени в Правилника за дейността на комисията.

ОРГАНОГРАМА

Приложение № 4

Изпълнение на бюджета за 2009 година

ПАРАГРАФ ВИД РАЗХОД	БЮДЖЕТ 2009	КОРИГИРАН БЮДЖЕТ 2009	УСВОЕНИ СРЕДСТВА 2009	ИКОНОМИЯ 2009
1	2	3	4	5
				(к.3-к.4)
§ 01 Заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения	559 000	652 400	552 223	100 177
§ 02 Други възнаграждения и плащания за персонала	60 000	213 400	180 522	32 878
§ 05 Осигурителни вноски от работодателя	150 400	129 097	99 859	29 238
§ 10 Издръжка	620 100	533 422	407 009	126 413
§ 51, 52 Придобиване на ДА и основен ремонт	400 000	124 946	109 878	15 068
Общо:	1 789 500	1 653 265	1 349 491	303 774

Бюджетът на КПРО за 2010 г. е 857 500 лв., т.е 52% от коригирания бюджет за 2009 г.

Използвани съкращения

БНБ	- Българска народна банка
ГФО	- Годишен финансов отчет
ДЕС	- Дипломирани експерт-счетоводители
ДМА	- Дълготрайни материални активи
ЕГАОВ	- Европейска група на органите за публичен надзор над одиторите
ЕК	- Европейска комисия
ЕО	- Европейска общност
ЕС	- Европейски съюз
ЗДОИ	- Закон за достъп до обществена информация
ЗНФО	- Закон за независимия финансов одит
ЗСч	- Закон за счетоводството
ИДЕС	- Институт на дипломираните експерт-счетоводители
ИФИАР	- Международен форум на независимите одитни регулатори
КПНРО	- Комисия за публичен надзор над регистрираните одитори
КФН	- Комисия за финансов надзор
МОС	- Международни одиторски стандарти
МСС	- Международни счетоводни стандарти
МС	- Министерски съвет
МФ	- Министерство на финансите
НАП	- Национална агенция по приходите
ПМС	- Постановление на Министерски съвет
СОП	- Специализирани одиторски предприятия